

ISSN: 2545-0573

YASHIL HOM – ASHYOLARDAN QURILISH SOHALARIDA FOYDALANISH SAMARADORLIGI

K. N. Raximova

Farg`ona davlat universiteti Mustaqil izlanuvchisi

Abdurashidov Abdurahmon Mo`minjon o`g`li

Talabasi, Farg`ona davlat universiteti

ARTICLE INFO.

Kalit so`zlar:

Yashil Hom, Samaradorligi.

Annotatsiya

Qurilish qadimdan, tosh – g`orlarni tartiblashtirishdan boshlab davom etib keladi. Har bir mamlakat yalpi ichki mahsulotida qurilishning ulushi 6-9,5 foiz atrofida bo`ladi. Qurilish va qurilish bilan bog`liq ishlarning rivojlanishi iqtisodiyotning qivojlanishida o`ziga xos ta`sir ko`rsatadi. Eskiroq ma`lumot bo`lsa ham dunyoning yirik mamlakatlarida qurilish ishlari hajmi to`g`ritidagi raqamlarni keltirib o`tamiz. 2015 yilda Xitoy Xalq Respublikasi 1849mlrd dollarlik qurilishni amalga oshirgan bu eng katta raqamdir. Ikkinchi o`rinda AQSh 599mlrd dollar, uchinchi o`rinda Yaponiya 596mlrd dollarlik qurilish ishlari bajaragan. Hindiston – 333, Fransiya – 147, Germaniya – 143, Singapur – 131, Rossiya – 111, Turkiya – 35 mlrd AQSh dollar sarflagan.

<http://www.gospodarkainnowacje.pl/> © 2022 LWAB.

O`zbekistonda ham qurilish ishlari jadal olib borilayapti, sanoat korxonalari, neft, gaz, suv, elektr tizimlari turar joylar, maktab, bog`cha, shifoxona, sport inshootlari, yo`llar, ko`priklar shular jumlasidandir.

Bozor iqtisodiyoti sharoitida ekologik xavfsiz qurilishlarga talab katta. Kichik korxonalar, oilaviy biznes, yakka tartibdagi tadbirkorlik binolari qurilishiga ham alohida yondashuvlar talab qilinadi.

Temir – beton konstruksiyali binolar sanoat va boshqa ishlab chiqarish sohalari uchun eng yaxshi yechim. Turar joylarni ham ko`p qavatli qilish, maishiy xizmat, ta`lim, tibbiyot, umumiy ovqatlanish va savdo tashkilotlarini ko`p qavatli uyning birinchi qavatiga yoki ko`p qavatli uynin g alohida kirish yo`lagiga , buni ham iloji bo`lmasa, barcha turmush uchun kerakli bizneslarni ko`p qavatli uylarga yaqin joylarga qurish masalalarini ham ko`rib chiqiladigan davrlar yaqinlashayapti. Lekin, xonadonning poli, ichki devorlari, tashqi devorlarining ichki tomonlarida yog`ochdan tayyorlangan material va alohida detallardan foydalanish vaqti yetib keladi. Chunki, temir beton devor va pollar inson salomatligi uchun sezilarli darajada zararlidir. Bundan tashqari, kichik biznesning sex, bin ova inshootlari ham yengil, iloji bo`lsa yig`ib tiklanadigan, ko`rkam va qulay bo`lsihi kerak. Kanalizatsiyalar hamma joyda

bo'lishi, foydalanilgan suvning ma'lum qismini takror foydalanish imkoniyatlari bo'lishi kerak. Tadbirkorlarga ko'p funksiyali ishxona – sexlar qurib sotish, ijaraga berish, lizingga, kreditga berish kabi ko'p masalalar borki, ular ham yashil iqtisodiyot, yashil biznes, yashil hududlar bilan bevosita bog'liq.

Kichik biznesda band bo'lgan ishchi – xizmatchilar kam bo'lishi, ular foydalanadigan ishxona – sexlar turar – joylariga yaqin bo'lishi, yanada muhimi, hom – ashyolar sexlar yaqinida bo'lishi maqsadga muvofiq. E'tibor berilsa, sanab o'tilgan qulayliklar ko'p tomonlamadir. Ya'ni: ko'chirib yurish mumkin bo'lsin; ikki va undan ortiq maqsadlarda – sex hunarmandchilik xonasi bo'lish bilan birga turar joyga va hom – ashyo mabaiga yaqin bo'lsin; ko'p joy egallamasin; shahar (qishloq)ning kundalik yashash talablariga xalaqit bermasin; ekologik toza va texnologik xavfsiz bo'lsin.

Shunday ixcham, arzon ishxona (qurtxona)-sexlarni qurish istiqbollari qanday? Buning iloji bormi? Bunday kichik inshootlar ijtimoiy masalalarda va iqtisodiyotga qanday ta'sir ko'rsatadi kabi savollarga javob topilsa, qurilish xajmlarin jadal o'sib, qurilishda ham ko'p ish o'rinlari paydo bo'ladi. Mamlakatimizda ishlab chiqarilayotgan sanoat hom – ashyolardan samara bilan foydalaniladi.

Biz, hamma narsa inson uchun Inson uchun – insonning baxt saodati uchun, degan tamoildan kelib chiqib, yashillikka yashillik qo'shgan holda, serdaromad, yengil, qiziqarli, arzon, hom – ashyoga doimiy hom – ashyoga asoslanadigan biznes – rekreatsion istirohat hududlaridagi biznesni taklif qilmoqdamiz. Shahar (qishloq) lardagi barcha o'sib turganm manzarali va mevali daraxtlarga, gulzorlarga zarracha ham ziyon yetkazmagan holda, ular orasidagi bo'sh joylarga bir tupdan past bo'yli tut daraxtlari ekibrespublikamiz hududida eng kamida 100 mln. tup tut daraxtlarini o'stirib, ulardan har yili 10-12 xil hom – ashyolar olib, aholini uyiga yaqin joyda ish bilan ta'minlash ko'plab eksportbop mahsulotlar ishlab chiqish, kambag'allikni yo'qotish maqsadini ilgari surib, asoslashni maqsad qilamiz.

Buning uchun budget tashkilotlarining xovlilarida, ko'p qavatli uylarning atroflarida, mahallalar ixtiyoridagi ko'cha, hiyobon – bog'larning bir chetlarida qurtxona – sexlar qurib o'rnatish kerak bo'ladi. Toki, zarurat bo'lganda qurtxona – sexni boshqa joyga ko'chirib o'rnatish mumkin bo'lsin.

Respublikamiz bo'yicha nechta qurilish – sexlar kerak bo'lishini aniqlash uchun kichik hisob – kitoblar o'tkazish kerak. Bir quti (19 gram.) qurt urug'ini boqib, 55-65 kg. pilla hosili olish uchun 40 kvadrat metr so'ngak kerak. So'ngaklar qurtxona ichiga 5-7 kvadrat o'rnatiladi. Kamida 5 qavat so'ngak o'rnatilgan taqdirda ham, bitta qurtxona ichidagi so'ngaklar maydonining 8 kvadrat metri (40;5) ga bir quti ipak qurti sig'adi. Yo'llarning chetidagi, imkoniyat bor joylarga 4 metrga 12 metr o'lchamli (ingichka) qurtxona – sexlar o'rnatilsa bo'ladi. So'ngak (2m.*10m) 20 kv. metr bo'lib (20:8) 2,5 quti ipak qurti boqib 110-130 kg. pilla yetishtirish mumkin. Bog', hiyobon, hovlilarda katta qurtxona – sexlar o'rnatilsa ham imkoniyat bor. 10 metrga 20 metr o'lchamli plastik materiallardan quriladigan qurtxona sexlari ichiga 3 qator (6 metrga 20 metr) 120 kvadrat metr so'ngaklarni o'rnatish mumkin. Bu qurtxona – sexda (120:8) 15 quti ipak qurti boqsa bo'ladi. Qurtxonalardan bir yilda 1-3 martagacha ipak qurti boqish uchun foydalanilgan taqdirda (3 oy), qolgan 9 oy davomida undan ishxona, ya'ni to'quv, tikuv, hunarmandchilik sexi, mebel ustaxonasi sifatida foydalanish mumkin.

Ma'lumki, bir quti ipak qurti boqish uchun 900-1000 kg. tut barglari kerak bo'ladi. Demak, bir quti ipak qurti uchun 200 tup tut bargi talab qilinadi. Qurtxona – sexlarning yarmi kichik o'lchamli (ixcham) va qolgani katta o'lchamli (120 kvadrat metr) so'ngakli bo'lishini tasavvur qilsak, u holda (50 mln.tup:200 tup*2.5 quti) yuz ming dona mayda, (50 mln.tup:200 tup*15 quti) 16667 dona katta qurtxona – sexlar v shunga yarasha yig'ma so'ngaklar kerak bo'ladi. So'ngaklar va qurtxonalarni qurish uchun ishchi kuchlari, hom – ashyolar kerak bo'ladi. Kichik sexlar (ichining umumiy maydoni 48 kvadrat metr) o'z ichiga 12-16 nafar ishchini sig'ira oladi. Katta sexlar 50-60 kishiga yetarli ish joyi (4 kvadrat metrdan) bera oladi. Ekin joylari, sanoat korxonolari maydonlarini egallamaydigan bu qurtxona – sexlarda 1 mln.400 ming va 920 ming, jami 2mln.200mingdan ko'proq ish o'rinlaridan foydalanish mumkin bo'ladi. Bu ish o'rinlari asosan ichki ehtiyojlarni qondirish uchun foydalaniladi. Ipak gilam va ekzotik

ipak mahsulotlar eksportga ham chiqariladi.

Asosiy eksport mahsulotlar jarrohlik ipi, parashyut, deraza pardalari, kostyumlar va sanoat asosida tayyorlanadigan qimmatbaho ichki kiyim, yotoqxonalar anjomlari yirik korxonalarda ishlab chiqariladi. Ko'p detalli mebel to'plamlari ham ixtisoslashtiriladigan mebel korxonalarida ishlab chiqarilishi mumkin.

Mebelsozlik va qurilish materiallari ichida tut novdasi asosiy o'ringa ko'tariladi. Surxondaryolik sanoatchilar o'zlariga ko'p va juda arzon tayyor bo'ladigan qurilish materiali tabiiy qamishni qo'llay boshlaganlari kabi, boshqa hududlarda ham turli foydalanilmay turgan hom – ashyolar ko'p. Toshdan qog'oz ishlab chiqarish Farg'ona shahrida yo'lga qo'yildi. Ehtimol qir, adirlarda o'sib yotgan bir yillik tikan o'simligi ham noyob hom – ashyodir. Ehtimol oltindan qimmat qummi biz qurilishda ishlatib yurgandirmiz va kelajakda g'ozapoya, somon va tut novdasi aralashmasidan ko'p qavatli uylar qurish mumkinligi o'z isbotini topar. Buning uchun ko'plab izlanishlar kerak bo'ladi. Ehtimol, ularning ayrimlari yaxshi samara berib qolar. Iqtisodiyot mustahkamligining zaxirasiga aylanib qolar. Hali ko'p qavatli uzumzor bog'lar kabi, ko'rinib turgan imkoniyatlarni ham sinab ko'rganimiz yo'q. ko'p qavatli tomorqa qurib, oilalarga lizingga bersak, o'sh hududning ham qishloq deb atashadimi? Kabi savollar har doim bo'ladi. Qurilish mamalkatlar iqtisodiyotida doim muhim o'rin egallab kelgan va shunday bo'lib qoladi. Ko'p qavatli uylar qurilishi, kanallar, sport inshootlari qurilishi, aeroportlar, sayohatgohlar va hokazo. Qurilishlar uchun ham hom – ashyolar kerk. Tabiiy tosh, qum, shag'al zaxiralari ham o'lchovli, qolaversa ulardan foydalanish yo'nalishlari ham ko'ayib boraverai. Yashil hom – ashyolar esa tabiatda suv aylanib turgani kabi takror-takror o'sib, uni chiqaveradi. Ularni tejab, smara bilan foydalanish esa zaruratga aylanib boraveradi.

Shunda ham ekin yerlar va suv resurslarini tejab foydalanish bosh vazifa bo'lib qolaveradi. Chunki, yer oziq-ovqat, salomatlik manbai. Yer tanlamay, soya-salqin, zax, sho'r demay o'sib ro'yxat bo'yicha sanalganda 20 xildan ortiq turdagi mahsulotlar beradigan tut daraxtining iqtisodiyotdagi o'rnini hamma, beistisno bilishi kerak. Atirgul ham kerak. Tut esa atirgul ichida ham o'saveradi. Kamtarin, serdaromad daraxt. Aholimiz xovlilarida 200-300 yillik tutlar haligacha bor va ularni haligacha e'zozlab saqlashadi. Ocharchilikdan olib chiqqan qaxramon daraxt deb yaxshi ko'rishadi. Kechagi kunni unutmagan xalq baxtli xalqdir.

100 mln. tup tutning bargi bilan bir marta ipak qurti boqishda kerak bo'ladigan qurtxonalar – sexlar soni, qurtxonaning ichki o'lchamlari 4 metrga 12 metr bo'lganda, so'kchak 2 metrga 10 metr, ya'ni 20 kvadrat metr bo'ladi. Chunki, so'kchakning to'rt tomonidan bir metrdan yo'lak qoldiriladi. (2*10) 20 m² dan 5 qavat so'kchaklarning umumiy maydoni 100 m² ni tshkil etadi. Qurtxonaning umumiy ichki maydoni esa (4*12) 48,0 m² ga teng bo'ladi. Sexda ishlovchi har bir xodim uchun 4 m² dan ish joyi ajratilgan taqdirda bu sexda 12-14 kishiga joy yetarli bo'ladi deya olamiz.

So'kchaklari maydoni 100 m² bo'lgan qurtxonalar nechitasi bilan hamma tutlarning bargidan to'liq foydalanish mumkin ekanligini bilsih uchun 100 mln tup tutlar sonini 500 tup-bitta qurtxonada sarflanadigan bargni yetkazib beradigan tutlar soniga taqsimlaymiz. (100000000:500) va 200 ming dona qurtxonalar kerakligini aniqlaymiz. 200 ming qurtxonalar va ularning ichiga o'rnatiladigan 5 qavat (100 m²) so'kchaklarni yasab o'rnatish uchun quruvchilar 2 yildan kam bo'lmagan vaqt tinimsiz 2-3 smenada ishlashlari kerak bo'ladi. Plastik materiallar yetkazib beruvchi kimyo zavodi ham uch smenada ishlashi kerak bo'ladi. Bunda, o'rta xisobda ham har bir voiloyat hududlariga 20 ming donadan, shahar va tumanlarda es 1000-1500 donadan qurtxonalar o'rnatilib, foydalanuvchilarga ijaraga (yoki lizingga) berilishi kerak bo'ladi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Raximova, Q. N. Q. (2022). THE SOCIO-ECONOMIC NEED FOR GROWING THE IMPORTANCE OF GREEN BUSINESS. *Scientific progress*, 3 (2), 880-885.
2. Mirzaev Ravshanjon Burxonovich (2022). THE IMPORTANCE OF BASIC MATERIALS AND TECHNOLOGICAL LOSSES IN INCREASING ECONOMIC EFFICIENCY IN THE FORMATION OF COST. *Web of Scientist: International Scientific Research Journal*, 3 (1), 727-732.
3. Mirzaev R. B., & Yuldashev, X. A. (2022). EFFECT OF CONSUMER REQUIREMENTS ON THE PRODUCTION COST OF AUTOMOBILE WINDOWS. *Scientific progress*, 3 (2), 1173-1178
4. Mirzaev Ravshanjan Burkhonovich. Fergana State University, Part-time studies Department Lecturer of the Department of Social-Humanitarian Sciences. Akhmadaliyeva Mokhigul Kadirovna Fergana State University, Part-time studies Department Lecturer of the Department of Social-Humanitarian Sciences IMPROVEMENT OF ORGANIZATIONAL ECONOMIC IMPACT OF PRODUCT COST REDUCTION ON THE BASIS OF COST-EFFECTIVE USE OF RESOURCES
5. Мирзаев, Р. Б., & Юлдашев, Х. А. (2022). АВТОМОБИЛ ОЙНАЛАРИ ИШЛАБ ЧИҚАРИШДА ИСТЕЪМОЛЧИ ТАЛАБЛАРИНИ ИШЛАБ ЧИҚАРИШ ТАННАРХИГА ТАЪСИРИ. *Scientific progress*, 3(2), 1173-1178
6. BENEFITS OF HOUSEHOLD APPLIANCES IN THE PROTECTION OF THE ENVIRONMENT AND WATER RESOURCES MO Baltabaeva, DA Kadirova
Thematics Journal of Economics, India 8, 2-5, 2022
7. The need to provide the priority of spiritual and educational processes in the modern education system
8. Рахимова, Қ. Н. Қ. (2022). Яшил бизнес ахамиятининг ортиб боришининг ижтимоий-иқтисодий зарурати. *Scientific progress*, 3(2), 880-885.
9. Rakhimova, K. (2022). SOCIO-ECONOMIC NECESSITY OF INCREASING THE IMPORTANCE OF GREEN BUSINESS. *Web of Scientist: International Scientific Research Journal*, 3(4), 1034-1037.
10. Akhmadaliyeva, M. (2022). REFORMS OF THE REPUBLIC OF UZBEKISTAN IN THE DEVELOPMENT OF FAMILY SMALL BUSINESS AND PRIVATE ENTREPRENEURSHIP IN OUR COUNTRY. *Gospodarka i Innowacje.*, 22, 439-442.
11. Махсудов, Ш. С. (2022). ЭРКИН ИҚТИСОДИЙ ЗОНАЛАРНИНГ МАМЛАКАТ ИҚТИСОДИЁТИНИ РИВОЖЛАНТИРИШДАГИ ЎРНИ. *Scientific progress*, 3(4), 159-166.
12. Абдусаматов, Д. А., & Рахимов, Н. Р. (2021). Технологические Особенности Изготовления Афн-Пленок И Приборных Структур На Их Основе.
13. Рахимов, Н. Р., & Абдусаматов, Д. А. (2021). Определение Природы Возникновения Аномального Фотонапряжения И Разработка Оптрона На Их Основе.